

Eğitim Sistemlerinde Kalite Standartları ve Kalite Standart Alanları

Quality Standards and Quality Standard Areas in Educational Systems

Yrd. Doç. Dr. Süleyman GÖKSOY *

Özet

Çalışmanın amacı, eğitimde kalite standartları ve eğitimde kalite standart alanlarını ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ülkelerde önde gelen kurum ve kuruluşlar tanıtmak ve konunun Türkiye için önem ve gereğine dikkat çekmektir. Bu çalışmada, eğitimde kalite, eğitimde kalite standartları ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki uygulamalar ve gelişmeler bir bütün olarak ele alınarak, değerlendirilmekte ve yorumlanmasını içeren bir literatür taraması çalışmasıdır. Elde edilen veriler eğitimde kalite standartları ve kalite standartları alanları ile ilgili sırayla Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki uygulamalar, kalite standartları ile ilgili yakından ilgilenen gönüllü ve resmi kurum ve kuruluşlar tanıtılarak, eğitimde kalite standart alanları genel başlıklar halinde açıklanmaktadır. Elde edilen veriler; Türk eğitim sisteminde, eğitim kurumlarının kalite standart alanları ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinde önemle üzerinde durulan alanlardan; liderlik, vizon ve hedefler, program, insan kaynakları, mali ve finansal kaynaklar, öğretme-öğrenme süreci, okul çevresi, işbirliği ve değerlendirme gibi temel alanlar ve bunların alt kriterleri dikkate alınarak evrensel bir anlayışla yeniden oluşturulmalı ve belirlenen kalite standartları eğitim kurumları tarafından ulaşılacak hedefler olarak kabul edilmelidir.

Anahtar Kelimeler; Eğitimde Kalite, Kalite Alanları, Standartlar

Summary

The aim of the study is to introduce important institutions and organizations which are related to quality standards and quality standard areas in education in USA and European Union countries and to draw attention to importance and necessity of this issue for Turkey. In thi study, applications and developments about quality in education and quality standards in education in USA, European Union and Turkey are evaluated as a whole. This study is a literature review study inclu-

* Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi 81620 Beçi Yerleşkesi / DÜZCE, tlf: 05056885093, goksoys@hotmail.com

ding the interpretation of these applications and developments. The obtained data are explained by introducing the applications about quality standards in education and quality standard areas in education in USA, European Union and Turkey and by introducing voluntary and official organizations and institutions which are closely involved in quality standards. By doing so, quality standard areas in education are explained as general headings. The obtained data should be re-created according to quality standard areas in educational institutions of Turkish educational system and areas which are emphasized in USA and European Union countries. These areas include leadership, vision and objectives, program, human resources, fiscal and financial resources, the teaching-learning process, the school environment, collaboration and evaluation. Sub-criteria of these areas should also be taken into account. Decided quality standards should be regarded as goals to be reached by educational institutions.

Key Words: Quality in education, Quality areas, Standards

Giriş

Kalite hem nitel hem de nicel bileşenlerden (Şimşek (2001), süreç ve sonuç fonksiyonlarından (Chaffe; Lawrence, 1992) oluşmaktadır. Bir anlamda insana değer verme, sürekli değişme ve yenilenme olarak tanımlanır (Bakioğlu, Baltacı, 2010). Kalite “standarda uygunluk” ile özdeşleşmektedir (Kavrakoğlu, 1998). Kalite, hatasız üretimi sağlayacak bir araç, (Ensari, 2003, 8) verimlilik, esnekliktir, etkili olmaktır, programa uymaktır, süreçtir, yatırımdır (Juran, 1981, 35). Dolayısıyla kalite; mükemmellik, değer, standartlara uygunluk, müşteri beklentilerini karşılamak ve aşmaktır (Adam 1997).

Kalite, eğitim hedeflerini başarma derecesi hakkında değerlendirme yapmak, çalışmaların başarıyı temin ettiği ve aynı zamanda bazı normlara, kriterlere ve hedeflere göre faaliyet ve mezunların istenen özelliklerde olduğu konusunda bir değerlendirmedir (Harman ve Meek, 2000; Bakioğlu, Baltacı, 2010) Dolayısıyla eğitimde kalite, hedefleri gerçekleştirme derecesi, başarının değerlendirilmesi ve bu başarının hak edildiğinin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda faaliyetler ve çıktılarının bazı normlar, kriterler veya hedeflere göre istenen özellikte olduğu konusunda bir değerlendirme (Bakioğlu, Baltacı, 2010). Eğitimde kalite arayışları önemli görülmektedir (Cafoğlu, 1996). Eğitimin kalitesi, eğitimin amaç ve işlevlerini gerçekleştirmek veya başarma biçimi ve derecesi olarak kabul edilmektedir (Uysal, 1998; Karlı, 1997).

Eğitim kurumlarının etkinliklerinin ne ölçüde ya da ne kadar iyi gerçekleştirdiğinin saptanması (Aydın,1991) neyi, nasıl ve hangi ölçüde başardığını araştırılması gerekmektedir (Tosun, 1990). Eğitim sürecinin gereği gibi yapıлып yapılmadığı, amaca ulaşıp, ulaşılmadığı, hangi ölçüde ulaşıldığı, hangi ölçüde ulaşılmadığı gibi önemli konuları belirlemek durumundadır (Toprakçı, 2001). Ancak tüm bunlar için öncelikle değerlendirme standartlarının belirlenmesi, tespit edilmesi gerekmektedir.

Günümüzde mal ve hizmetlerde kaliteyi güvence altına almaya yönelik uygunluk değerlendirmeleri, standardizasyon, belgelendirme olarak adlandırılmaktadır (Aktan ve Gencel, 2007). Eğitimde standart kelimesi ile kastedilen, eğitim kurumlarının çeşitli açılardan belirli bir hedefi yakalamış olmaları, çitanın altına düşmemeleridir. (NEASC,2009'den aktr. Bakioğlu ve Baltacı, 2010). Nitekim Bir organizasyonun amaçlarını ne ölçüde gerçekleştirip gerçekleştirmediğini tespit etmek için "performans değerlendirme ve ölçme" adı verilen çalışmaların yapılması gerekir (Palmer, 1993.). Performans değerlendirme ve ölçme konusunda yapılacak olan ilk işlerden birisi organizasyonun hangi kriterler ve boyutlar açısından değerlendirileceği meselesidir.

Öğretme- öğrenme sürecinde ve öğretmenin kalitesinden bahsedebilmek için öncelikle eğitimde kalitenin tanımlanması gerekmektedir. Öğretme öğrenme sürecinde kalite, hedefleri gerçekleştirme derecesi, başarının değerlendirilmesi ve bu başarının hak edildiğinin belirlenmesi anlamına gelmektedir. Aynı zamanda faaliyetler ve çıktılarının bazı normlar, ölçütler veya hedeflere göre istenen özellikte olduğu konusunda bir değerlendirme (Bakioğlu ve Baltacı, 2010) yapmaktır.

Eğitim kurumunun kaliteyi sağlayıp sağlamadığının anlaşılması (Cavanaugh, 2002), öğrencilerin öğretimi tamamlama oranı, öğrenci performansı ve öğrenme tecrübelerinin değerlendirilmesi gibi nicel bileşenlerin yanında öğretim yöntemleri, öğrenme olayları, materyaller, öğrenme süreci, etkinlikler, içerik ve öğrencilere önerilen seçenekler gibi nitel bileşenlerin nasıl etkili ve verimli uygulanabileceğine yol gösteren bir göstergeler bütünüünün olması gerekmektedir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre genel olarak eğitimde akademik kalite değerlendirme sistemleri şu şekilde belirtilmektedir (Köksoy, 1998; YÖK,1998 ve 1999, Şimşek ve Yıldırım, 1998, Brittingham vd.1999):

Yürütmekte olan öğretimin etkinliğini değerlendirebilecek standartları belirleyerek ve geliştirerek, kalitenin gelişime yardımcı olmak,

Sürekli bir iç ve dış denetim mekanizması oluşturarak gelişmeyi teşvik etmek,

Hizmet sunulan kesimlere (toplum, işveren, veliler, öğrenciler vb.) yürütülen öğretim etkinliklerinin, kendilerine tahsis edilen olanaklar ölçüsünde ve belirli standartlara dayalı olarak yürütüldüğünün güvencesini vermek.

Kurumların ve programların gelişmesine yardımcı olmak ve onlara danışmanlık hizmeti sunmak,

Akademik özelliklerine ve akademik etkinliklere yönelebilecek iç ve dış baskılara karşı kurumları korumak,

Zayıf programların kendilerini güçlendirmelerine ve standartlarını yükseltmelerine yardımcı olacak önlemleri önermek,

Akademik personel ve yönetim personelinin, kurumların planlama ve değerlendirme süreçlerine daha aktif katılımı doğrultusunda yönlendirmek,

Verilecek devlet desteğine temel olabilecek verileri sağlamak,

İyi uygulamaları sağlayıp, diğer kurumlara dağıtarak, iyi uygulamaların yaygınlaşmasını sağlamak,

Genel olarak eğitimden, özelde ise öğretme öğrenme sürecinden ve bu sürecin temel değişkenleri olan öğrenci ve öğretmenin kalitesinden bahsedebilmemiz, bu konularda bir yargıda bulunabilmemiz için mutlaka belli, evrensel, kabul edilebilir, geçerli kriterlerin/standartların olması gerekmektedir. Çünkü kalite ve kalite düzeyleri için öncelikle standartların belirlenmesi gerekmektedir.

Eğitim sisteminde kalitenin ölçülmesi, değerlendirilmesi ve diğer eğitim sistemleri ile karşılaştırılabilmesi için dünyanın çeşitli ülkeleri eğitim sistemlerinde öncelikle kalite standartları belirlemektedirler. Eğitimde kalite standartlarının belirlenmesi amacıyla da kamu, tüzel ve hatta gönüllü bir çok kurum ve kuruluş bulunmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı, eğitimde kalite standartları ve eğitimde kalite standart alanlarını ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ülkelerde önde gelen kurum ve kuruluşlar tanıtmak ve konunun Türkiye için önem ve gereğine dikkat çekmektir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, eğitimde kalite, eğitimde kalite standartları ile ilgili Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki uygulamalar ve gelişmeler bir bütün olarak ele alınarak, değerlendirilmekte ve yorumlanmasını içeren bir literatür taraması çalışmasıdır. Literatür taraması bir konu hakkında araştırmacılar, akademisyenler ve uygulamacılar tarafından üretilmiş bilgilerin sistematik, açık ve tekrarlanabilir olarak tanımlanması, sentezlenmesi ve değerlendirilmesini içeren araştırma yöntemidir (Karasar, 2005; Fink, 2005; Baloğlu, 2011). Bu çalışma yazılı kaynaklar üzerinde yürütülmüştür.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilerin toplanmasında belge tarama yöntemi kullanılmıştır. Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya belgesel tarama denir. Belge tarama, belli bir amaca dönük olarak, kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2005:183).

Mevcut bulgular elektronik ortamdaki kayıtlar (online verileri) ile araştırmacının Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği ülkelerindeki (İtalya, Fransa, Belçika, Almanya, Romanya, Litvanya, İspanya) okullar ve eğitim bölgelerinde yaptığı gözlem, görüşme ve inceleme sonuçlarına dayalı olarak toplanmış, organize edilmiş ve yorumlanmıştır.

Bulgular ve Bulguların Analizi

Elde edilen veriler eğitimde kalite standartları ve kalite standartları alanları ile ilgili sırayla Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Birliği ve Türkiye'deki uygulamalar, kalite standartları ile ilgili yakından ilgilenen gönüllü ve resmi kurum ve kuruluşlar tanıtılacak daha sonra eğitimde kalite standart alanları genel başlıklar halinde açıklanacaktır.

A- ABD'de Eğitimde Kalite Standartlarını Belirleyen Önemli Kurumlar ve Kalite Standart Alanları

- Amerika Birleşik Devletleri'nde eğitim kurumları için kalite standartları belirleyen ve ölçen eyalet ve ülke çapında bir çok resmi, özel ve gönüllü kurum ve kuruluş mevcuttur. Kalite kriterleri belirleyen ve ölçen örgütler, eğitim kurumlarına hem ulaşacakları hedefleri göstermekte hem de eğitim kurumlarını değerlendirerek onların nitelikleri konusunda dönütler sağlamaktadır.
- Advanced School System Accreditation <http://www.advanc-ed.org/>)
- Öğretmenler için Akreditasyon Süreci The Standard Of Excellence In Teacher Preparation (NCATE <http://www.ncate.org/>).
- "Council For Accreditation of Counseling and Related Educational Programmes (CACREP <http://www.cacrep.org/directory.html>).
- North Central Association of Colleges and Schools/Higher Learning Commission" "**The Higher Learning Commission (HLC)** The Higher Learning Commission accredits degree-granting post-secondary educational institutions in the North Central region. (<http://www.ncahlc.org/>) Yüksek Okulların Akreditasyon işlemlerini yürütmektedir.
- Ohio Department of Education (<http://education.ohio.gov/Topics/School-Improvement/Transforming-Schools/Executive-Principal-Leadership-Academy>)
- The Council of Chief State School Officers ve National Policy Board on Educational Administration (NPBEA)'ile iş birliği ile hazırlanan "Educational Leadership Policy Standards, ISLLC 2008" http://teal.usu.edu/files/uploads/asc/elps_isllc2008.pdf
- National Council For Accreditation of Teacher Education (NCATE) The Standard of Excellence in Teacher Preparation Institutions, <http://www.ncate.org/Portals/0/documents/Standards/NCATE%20Standards%202008.pdf>
- International Network for Education in Emergencies, (INEE). <http://www.ineesite.org/en/minimum-standards> Eğitimde Minimum Standartlar belirlemiştir.

- Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA), Malcolm Baldrige Ulusal Kalite Ödülü, <http://asq.org/learn-about-quality/malcolm-baldrige-award/overview/overview.html>
- New England Association of Schools and College, Committee on Public Scodary Schools (NEASC), çeşitli eğitim kademeleri için standartlar oluşturmakta ve geliştirmektedir. <http://cpss.neasc.org/information-public/2011-standards>
- **Ohio Standards for Superintendents**, Principal (OPES) and Teacher (OTES, 2013). <http://education.ohio.gov/Administrators>,
- National Educational Technology Standards for Administrators (NETS-A,) <http://www.iste.org/standards>, okul yöneticileri, öğretmenleri, öğrencileri, bilgi-iletişim teknoloji uzmanları için teknoloji standartları geliştirilmiştir.
- The Interstate School Leaders Licensure Consortium (ISLLC) (<http://coe.fgcu.edu/faculty/valesky/isllcstandards.htm> and http://wps.ablongman.com/ab_bacon_edadmin_1/0,6183,462533-,00.html)
- Educational Leadership Policy Standards: ISLLC 2008 (http://www.ccsso.org/Documents/2008/Educational_Leadership_Policy_Standards_2008.pdf)
- New Teacher Center (<http://www.newteachercenter.org/induction-leaders>)
- The Ontario Leadership Framework 2012 (http://iel.immix.ca/storage/6/1357935981/Ontario_Leadership_Framework.pdf)
- **Principal License at Kent State University** (<http://www.kent.edu/ehhs/edad/licenses/principal-license.cfm>)
- **Indiana University School of Educational Leadership License Program** (<https://www.ius.edu/education/programs/educational-leadership/index.html>)
- Council of Chief State School Officers (CCSSO) Standards for Educational Leaders (https://www.ccsso.org/Resources/Publications/Standards_for_Educational_Leaders_An_Analysis.html)
- National Association for the Education of Young Children (NAEYC), <http://www.naeyc.org/> Özellikle okul öncesi eğitimde kalite kriterlerini belirlemiştir.
- National Board for Professional Teaching Standards (NBPTS) <http://www.nbpts.org/nbcts>, for advanced leadership.

B- ABD'de Eğitimde Kalite Standart Alanları

Advanced School System Accreditation (<http://www.advanc-ed.org/>)'in okullar için belirlediği altı temel kalite standart alanları şunlardır; amaç ve yöntem, yönetim ve liderlik, öğretme and öğretim için rehberlik, kaynaklar ve destek sistemler, sürekli gelişim için sonuçların kullanılması

The Standard Of Excellence In Teacher Preparation (NCATE <http://www.nca-te.org/>). Öğretmenler için Kalite Standart Alanları; öğrenim topluluğu, accountability and sorumluluk ve kalite temini, işbirliği, çeşitlilik ve eşitlik, yapılar, kaynaklar ve rolleri.

Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) Kriterleri (Şimşek, Nuroy, 2002) yedi temel alana ayrılmıştır bu alanlar; liderlik, enformasyon ve analizler, stratejik planlama, insan kaynakları gelişimi ve yönetimi, süreç yönetimi, iş sonuçları, müşteri odaklılık ve müşteri tatminidir.

Ohio Department of Education (<http://education.ohio.gov/Topics/School-Improvement/Transforming-Schools/Executive-Principal-Leadership-Academy>) eğitimsel kalite standart alanları;

a) Superintendent (Eğitim Müdürleri) için standart alanları; vizyon, sürekli ilerleme ve bölge çalışmalarının odak noktası, iletişim ve işbirliği, politikalar ve yönetim, öğretim ve kaynakları alanlarıdır.

b) Okul müdürleri (OPES) için standart alanları; devamlı ilerleme, eğitim-öğretim, okul işletmesi, kaynaklar ve öğrenme çevresi, işbirliği, aile ve toplumsal çevre olmak üzere beş temel alan adı altında standartize edilmiş ve bunların alt açılımları belirlenmiştir.

c) Öğretmenler için ise yedi temel alanda kategorize edilmiştir. Bu alanlar; Öğrenciler, içerik, değerlendirme, öğretim, öğrenme ortamı, işbirliği ve iletişimi, mesleki sorumluluk.

Ulusal Eğitim Teknolojileri Standart (NETS-A, National Educational Technology Standards) <http://www.iste.org/docs/pdfs/nets-t-standards.pdf?sfvrsn=2>;

- Yöneticiler İçin standart alanları ilk olarak 2002 yılında yayınlamış ve bu standartları 2009 yılında geliştirmiştir. ISTE 2002 teknoloji liderliği standartları 6 alt başlık altında toplanmıştır. Bunlar: 1) Liderlik ve Vizyon, 2) Öğrenme ve Öğretme, 3) Üretkenlik ve Profesyonel Uygulama, 4) Destek, Yönetim ve Operasyonlar, 5) Değerlendirme, 6) Sosyal, Yasal ve Etik Sorunlardır. 2009 yılında ISTE tarafından yeniden ele alınan teknoloji liderliği standartları bu kez; 1) Vizyoner Liderlik, 2) Dijital Öğrenme Kültürü, 3) Profesyonel Uygulamada Mükemmellik, 4) Sistematik Gelişim, 5) Dijital Vatandaşlık olmak üzere beş alanda toplanmıştır.
- Öğretmenler için standart alanları; öğrencinin öğrenimini ve yaratıcılığını kolaylaştırmak ve cesaretlendirmek, dijital çağ öğrenme tecrübeleri ve de-

ğerlendirmelerini tasarlamak ve geliştirmek, model dijital çağ çalışması ve öğrenmesi, dijital vatandaşlığı ve sorumluluğu desteklemek ve ona model olmak, mesleki gelişim ve liderlik ile ilgilenmek.

- Öğrenciler için altı standart alan belirlenmiştir. Bunlar; Yaratıcılık ve yenilik, iletişim ve işbirliği, araştırma ve bilgi, etkililik, eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme, dijital vatandaşlık, teknoloji, işlemler ve kavramlar.
- Bilgi iletişim teknolojisi öğretmenleri için belirlenen standart alanları; içerik bilgisi, etkin öğretim ve öğrenme stratejileri, etkili öğrenme ortamları, etkili mesleki bilgi ve becerileri.

North Central Association of Colleges and Schools/Higher Learning Commission” “**The Higher Learning Commission (HLC)** The Higher Learning Commission accredits degree-granting post-secondary educational institutions in the North Central region. (<http://www.ncahlc.org/>) kriter alanları; misyon, bütünlük: etik ve sorumlu davranış, öğretim ve öğrenme: kalite, kaynaklar, ve destek, öğretim ve öğrenme: değerlendirme ve ilerleme, kaynaklar, planlama ve kurumsal etkililik.

International Network for Education in Emergencies (INEE)'nin özellikle acil durumlar için belirlediği eğitimde standart alanları (<http://www.ineesite.org/en/minimum-standard>);

A- Temel standartlar

1- Toplumsal katılım

a- Katılım

b-Kaynaklar

2-Koordinasyon

3-Analiz

a-Durum saptama-değerlendirme

b-Müdahale stratejileri

c-İzleme

d-Değerlendirme

B- Erişim ve öğrenme ortamı

1-Eşit erişim

2-Koruma ve iyi olma durumu

3-Tesisler ve hizmetler

C-Öğretmenler ve diğer eğitim personeli

1-Seçim ve işe alım

2-Çalışma şartları

3-Destek ve rehberlik-denetim

*D-Eğitim Politikaları**1- Yasa ve politika oluşturma**2- Planlama ve yürütme*

Educational Leadership Policy Standards, ISLLC 2008 (http://www.ccsso.org/Documents/2008/Educational_Leadership_Policy_Standards_2008.pdf) standart alanları; Aşağıdaki ilkeler, yeni poliçe standartlarının gelişimi sürecinde yönü ve öncelikleri belirler.

- Öğrencinin öğrenmesinin merkeziyetini yansıtmak
- Okul liderinin değişen rolünü tanımak,
- Okul liderliğinin işbirlikçi doğasını tanımak,
- Mesleğinin kalitesini arttırmak,
- Okul liderleri için performansa dayalı ölçme ve değerlendirme sistemleri hakkında bilgilendirme
- Bütünleşme ve uyum gösterme,
- Tüm okul topluluğu üyeleri için ileri düzeyde erişim, fırsat ve güçlendirme sağlama.

National Association for the Education of Young Children (NAEYC), <http://www.naeyc.org/> Eğitimde kalite kriterleri; ilişkiler, müfredat, öğretim, çocuktaki gelişmenin değerlendirilmesi, sağlık, öğretmenler, aileler, topluluk ilişkileri, fiziksel çevre, ile liderlik ve yönetim eğitimin kalitesinde belirleyici kriterlerdir.

ABD eğitim kurumlarının kalite standartları irdelendiğinde genel ortak; liderlik, insan kaynakları, mali ve finansal kaynaklar, öğretme-öğrenme süreci, okul çevresi, işbirliği ve değerlendirme gibi alanlar öne çıkmaktadır.

Avrupa Ülkelerinde Eğitimde Kalite Standartlarını Belirleyen Önemli Kurumlar ve Kalite Standart Alanları

Avrupa'da 1991'de European Quality Award (EQA)/Avrupa Kalite Ödülü birimi kurulmuş ve dokuz değerlendirme standartları belirlemiştir. <http://emccaccreditation.org/eqa-home/>. Bunlar; liderlik, politika ve strateji, kaynakların yönetimi, insan kaynakları yönetimi, süreç kalitesi, müşteriler ile ilişkiler ve müşteri memnuniyeti, tedarikçi ve ortaklarla ilişkiler, toplum üzerindeki etki ve sonuçlardır (Şimşek, Nursoy, 2002).

European Foundation for Quality Management/Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı (EFQM), Avrupa Komisyonun katkılarıyla kurulmuştur (Şimşek, Nursoy, 2002). <http://www.efqm.org/efqm-model/model-criteria>, Standartları; liderlik, çalışanların yönetimi, politika ve strateji, kaynaklar, süreçler, çalışanlarla ilgili sonuçlar, müşterilerle ilgili sonuçlar, toplumla ilgili sonuçlar, temel performans sonuçlarıdır.

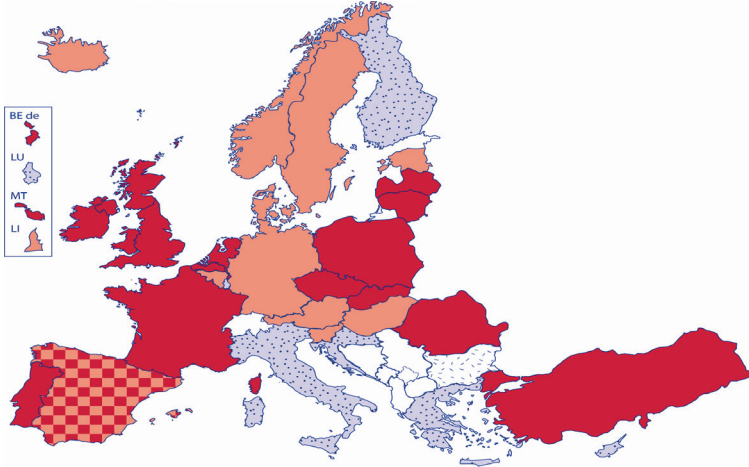
The European Qualifications Framework (EQF)/Avrupa Nitelikler Çerçevesi, çeşitli ülkelerin eğitimsel nitelikleri belirlemektedir, http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/eqf_en.htm

Setting the Standards for International Education (CIS), / Uluslararası Okullar Birliği, (<http://www.cois.org/>), Eğitimde kalite belgesi alma hakkı kazanmış bir okul şu alanlarda Uluslararası Okullar Birliği (CIS) standartlara uygun bulunmuş demektir: Felsefe ve hedefler, müfredat, yönetim ve işletme, personel, öğrenci destek hizmetleri, kaynaklar, öğrenci ve toplum yaşamı, gibi konularda eğitim kurumlarının standardize edildiği anlamına gelmektedir (<http://www.cois.org/>,2013).

European Council of International Schools (ECIS)/ Avrupa Uluslararası Okullar Birliği, <http://www.ecis.org/>,

Quality Management System In Italy, The 8 principles of ISO, <http://www.liceobanfi.brianzaest.it/mdq/MANUALE%20DEFINITIVO/Banfi%20-%20Manuale.pdf>, The School Management And The Improvement Of Service In Schools In The Intercultural Context

Genel olarak Avrupa Birliği ülkelerinde zorunlu genel eğitim veren okulların dışarıdan değerlendirmelerine yönelik standart kriterlerin kullanımı Şekil 1'de gösterilmektedir (Eurydice, 2012).

O Dış değerlendirme için standart kriterler

Dış değerlendirme için standart kriter yok

Veri yok

Okulların dış değerlendirilmesi yok

Avrupa ülkelerinde, okulun dış değerlendirilmesinde kullanılan prosedürler az çok standartlaştırılmıştır. 2010/11 yılında, 14 Avrupa ülkesinde, standart kriterler temelinde merkezi-düzyetkilisi (veya bu yönetim düzeyine karşı sorumlu olanlar tarafından) temsilcileri tarafından değerlendirilmiştir. Çoğunlukla (Eurydice, 2004) 1990'larda başlayan standartlaştırma süreci, bazı ülkelerde yeni binyılda da devam etmiştir. Şöyle ki, İrlanda'da standart kriterler 2010 yılından, Belçika'da (Almanca Konuşan Topluluk) 2008 yılından ve Malta'da 2004/05 yılından bu yana kullanılmaktadır.

Değerlendirme kriterleri iki bölümden oluşur, bunlar parametre ile parametrenin değerlendirildiği istenen standart (kıstas, kural, düzenleme veya yeterlik standardı). Bir hükmün oluştuğu dayanağı (niceliksek ve/veya niteliksel) sağlar. Standart kriterler listeleri değerlendirilmelerin oluştuğu temeli belirler. Ancak, işin farklı yönlerinde okulları değerlendirmek için kullanılan standart kriterler, dış değerlendiricilere yargıya varmaları için oluşma şekillerinde ve serbestlik derecesinde farklılık gösterebilir. Ayrıca, standart kriterlerin kullanımı tüm okullar hep aynı çerçeveye göre değerlendirilir anlamına gelmez. Standart kriterler, örneğin, bir değerlendirmenin birinci aşamasında uygulanabilir; ancak risk altında olduğu belirlenen okullar için, özellikle ilgili okulun belirli şartlarına uyarlanmış ikinci bir aşama bunu takip edebilir (Eurydice, 2012).

Okul dış değerlendirmesine yönelik bazı yaklaşımlar, sadece düzenlemelere veya okul gelişim planına uyum gibi belirli konulara odaklanır. Bununla birlikte, bir ülke dış değerlendirme için okulun faaliyetlerini genişletirse, belirli standart kriterler listesi hazırlama eğilimindedir. Çoğu durumda, bu listeler eğitim ve öğretim kalitesi, öğrenci öğrenme çıktıları, düzenlemelere uyum gibi okul yönetiminin farklı alanlarını kapsar. Birçok ülkede, okullar çoğu durumda, merkezi-düzyetkilileri tarafından belirlenmiş standart kriterleri kullanmak zorunda olmayan yerel veya bölgesel düzeyde değerlendiriciler tarafından değerlendirilir (Eurydice, 2012).

Danimarka'da, 2006 yılından bu yana, belediyeler merkezi olarak tanımlanmış bir dizi göstergeye odaklanmak zorunda kalmışken, Polonya'da, 2009 yılından bu yana, bölgesel değerlendiriciler tek bir standart kriterler listesi kullanmak zorunda kalmıştır. Ayrıca, Macaristan'da, hiç standart kriterler olmamasına rağmen, okulların ulusal öğrenci değerlendirilmesinde tanımlanmış asgari bir eşige ulaşılmaayan okullarda takip edilecek standart bir prosedür bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti, Litvanya, Slovakya ve Birleşik Krallık (ENG/WLS, SCT): Dış değerlendirmeye yönelik referanslar merkezi düzeyde yürütülen değerlendirme için uygulanır. Almanya: Müfettişler, değerlendirme kriterlerini Land'ın Eğitim Bakanlığı'ndan alınan yönergeler ve eğitim mevzuatına dayandırır. İspanya: Okul değerlendirmesi özerk toplulukların sorumluluğundadır.

Okul öncesi eğitimde ise Avrupa Birliği ülkelerinin yarısından fazlası çocukların okul öncesi eğitimin sonunda kazanılmış olması gereken becerileri belirlerler. Okul öncesi eğitim ile ilgili resmi belgelerde genel amaçlara ve daha ayrıntılı hedeflere

veya her ikisine de yer verilmektedir. “gelişim”, “özerklik”, “sorumluluk”, “esenlik”, “özgüven”, “vatandaşlık”, “okul yaşamına hazırlık”, “öğrenmenin peşinde olma” gibi ifadeleri içerir. Okul öncesi eğitimin sonunda kazanılmış olması gereken beceriler Avrupa ülkelerinin üçte ikisinde açıkça ifade edilmektedir (Eurydice, 2009).

Türkiye’de Durum

Türkiye’de de eğitimde değerlendirme kriterlerine ile ilgili olarak Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinde yer verilmiştir (MEB, 2013). Adı geçen mevzuatta örneğin Türk okul yöneticilerinin genel değerlendirmede standartlarına bakıldığında; kurumun fiziki durumu, eğitim- öğretim ve değerlendirme, büro işler, yönetim ve çevre ilişkileri, kendini yetiştirme şeklindeki alanlarda toplandığı, ve bu okul yöneticileri değerlendirme standartları kurumda fiziki yapı ve büro iş ve işlemleri gibi boyutlara fazla ağırlık verdiği görülmekte, bu durumun ise Türk okul yöneticileri değerlendirme standartlarının yazıldığı tarih ve ülkedeki kurumların ihtiyaç ve durumlarının bir sonucu olduğu söylenebilir.

Ayrıca yine Türkiye’de İlköğretim Kurumları Standartları (İKS); Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okulları ile ilçe, il ve merkezi düzeyde, okulda çocuğa yönelik sunulan her türlü hizmete ilişkin verilerin toplanmasına ve gerekli planlamaların yapılmasına kaynak oluşturacak bir iç denetim ve öz değerlendirme sistemidir.

Okulların belirlenen alanlardaki mevcut durumlarının tespit edilmesi, olması gereken durum ile farkın ortaya konulması ve devamında okullarımızın taşıması gereken özelliklerine ulaştırılması amacıyla gerek duyulan geliştirici faaliyetlere kaynak oluşturabilmesi amacıyla yapılan bir çalışmadır.

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından oluşturulan İlköğretim Kurumları Standartları; eğitim yönetimi, öğrenme, öğretim süreçleri, destek hizmetler olarak 3 genel standart alanında toplanmıştır. Bu standart alanlarının altında ayrıca 12 standart ve 43 alt standart madde yer almaktadır (MEB, 2013).

Türkiye’de Milli Eğitim Bakanlığı, resmi eğitim kurumlarından ziyade özel öğretim kurumlarına yönelik özellikle özel öğretim kurumlarının fiziki yapılarına yönelik olarak Özel Öğretim Genel Müdürlüğü’nün görev alanı kapsamında “Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi” hazırlamış ve bu mevzuatın hükümleri gereği özel öğretim kurumlarının fiziki yapıları için belli bir standart öngörmüştür (MEB; 2012).

Türkiye’de 30/03/2012 tarihinde uygulamaya geçen 6287 sayılı yasa gereği zorunlu eğitim dört (4) yıl süreli ilkokul, dört (4) yıl süreli ortaokul ve dört (4) yıl süreli lise eğitimi, öğrencilerin öğrenim gördüğü birinci 4 yıl (1,2,3,4. sınıflar) ilkokul, ikinci 4 yıl (4,6,7,8. sınıflar) ortaokul ve üçüncü 4 yıl (9,10,11,12. sınıflar) ise lise şeklinde isimlendirilmiş (MEB,2012), Böylece zorunlu eğitim 12 yıl olarak

belirlenmiştir. Bu paralele de eğitimsel standartların 12 yıllık zorunlu eğitim uygulamalarına paralel hale getirilmelidir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Dünyada ABD ve Avrupa Birliği başta olmak üzere eğitim alanında gelişmiş bir çok ülke vatandaşlarına kaliteli eğitim sunmak, dünyadaki diğer devletler ile rekabet edebilmek için eğitimde genel geçer, evrensel kurallar, standartlar benimsemekte ve belirlenen kalite standartları o ülkeler için eğitim adına ulaşılacak hedefleri teşkil etmektedir.

Gelişmiş ülkelerin eğitim sistemleri için kalite standartları belirleyen kurum ve kuruluşlar resmi, özel, gönüllü, ücretli ve zorunlu gibi çeşitli şeklede organize olabilmektedirler. Bu durum hem eğitimin açık sistem olması özelliğinden, hem eğitimim olgusunun toplumun bir çok kişi, kurum ve kuruluşu ilgilendiriyor olmasından hem de demokratik yönetimlerin ve bunun sonucu olarak çoklu, çeşitli, nitelikli ve objektif değerlendirmeler yapılmasının gereği olarak düşünülebilir.

Eğer Türkiye eğitimde kaliteyi artırmak, dünya ülkeleri ile rekabet edebilmek ve insanlarındaki niteliği daha da artırmak istiyorsa, Türk eğitim sistemi, eğitimde kalite standartlarının evrensel nitelikte oluşturulması, belirlenen standartlara ulaşılması veya ne kadar ulaşıldığının ölçülüp değerlendirilmesi için; Eğitim Bakanlığı, eğitimde kalite standartları alanlarında hizmet veren özel veya gönüllü kurum ve kuruluşlar ve en önemlisi de bizzat eğitim kurumlarının kendileri gelişmiş ülkelerin belirlediği eğitimde kalite standartlarını dikkate alması veya kendilerinin oluşturması, stratejik planlarına yansıtılması ve sonuçta da evrensel standartlara göre değerlendirmeye tabii olmaları gerekmektedir.

Türk eğitim sisteminde özellikle eğitim kurumlarının kalite standart alanları ABD ve Avrupa Birliği ülkelerinde önemle üzerinde durulan alanlardan; liderlik, vizon ve hedefler, program, insan kaynakları, mali ve finansal kaynaklar, öğretme-öğrenme süreci, okul çevresi, işbirliği ve değerlendirme gibi temel alanlar ve bunların alt kriterleri dikkate alınarak evrensel bir anlayışla yeniden oluşturulmalı ve belirlenen kalite standartları eğitim kurumları tarafından ulaşılacak hedefler olarak kabul edilmelidir.

Kaynakça

ADAM, E.E (1997), An International Study of Quality Improvement Approach an Firm Performance., International Journal of Operations and Production Management,v.17,n,9.

AKTAN C. C. ve Gencel, U. (2007). Yüksek öğretimde akreditasyon. C. Can Aktan (Ed.). Değişim çağında yüksek öğretim içinde. İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayınları.

AKTAN, C.C. ve Vural, İ. Y. (2005). Bilgi toplumu, yeni temel teknolojiler ve yeni ekonomi. Konuya: Çizgi Kitapevi.

AYDIN, M. (1984), Eğitimde Denetimsel Davranış. Ankara.

BAKİOĞLU, A. Baltacı, R. (2010), Akreditasyon, Eğitimde Kalite, Ankara, Nobel Dağıtım.

BALOĞLU, N. (2011), “ Dağıtımcı Liderlik: Okullarda Dikkate Alınması Gereken Bir Liderlik Yaklaşımı Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 12, Sayı 3, Ağustos 2011, Sayfa 127-148.

BRİTTİNGHAM, B. (1999), Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Ankara.

CAFOGLU, Zuhal (1996), Eğitimde Toplam Kalite Yönetim, İstanbul: Avni Akyol Ümit Kültür ve Eğitim Vakfı Yay.,s. 12

CAVANAUGH, C. (2002). Distance education quality: Success factors for resources, practice and results. Jacksonville, FL: Ideal Group.

ENSARİ, H.(2003), 21. Yüzyıl Okulları İçin Toplam Kalite Yönetimi, Sistem Yayıncılık, Ankara,

ERDAL, T.(2001), Okul Yönetimi Süreci ve Liderlik, Eğitim Araştırmaları Dergisi, Sayı 3-4, Ankara,.

EURYDİCE (2007), School Autonomy in Europe policies and Measures, Printed in Belgium.

EURYDİCE (2012), Avrupa’da Eğitime İlişkin Önemli Veriler, Eğitim, Görsel-İşitsel ve Kültür İdari Ajansı,20.11.2013 tarihinde internet (<http://www.eurydice.org>) adresinden alındı.

EURYDİCE (2001), Information and Communication Technology in European Education Systems (ICT@Europe.edu).Brussels: Eurydice.

EURYDİCE, (2004), Key Data on Information and Communication Technology in Schools in Europe. 2004 Edition.Brussels: Eurydice.

ISTE (2002). NETS for administrators. <http://www.iste.org/NETS/foradministrators/2002> Standards adresinden 22.04.2011 tarihinde alındı.

ISTE (2009). NETS for administrators. <http://www.iste.org/standards/nets-for-administrators>. stand.aspx adresinden 22.04.2011 tarihinde alındı.

JURAN, J. M. F. M., Gryne and R. S. Bingham, (1981), Quality Control Handbook, 3rd edition, Mc Graw Hill Book Company, New York, January,

KARASAR, N. (2005), Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

KARSLI, M. Durdu (1997), “ Teknik Eğitimin Yönetimi ve Kalite”, Eğitim Yönetimi Dergisi, Pegem Yay., Ankara,209.

KARSLI, M. Durdu, Yıldız, Kaya, Akgün, Nuri, Cerit, Yusuf, (2001), Yüksek Öğretimde Akreditasyon, Eğitim Yönetimi, Ankara

KARSLI, Mehmet, Durdu, (1998), Yönetimsel Etkililik, Abant İzzet Baysal Yayınları, No6, Bolu, KAVRAKOĞLU, İ. (1995), Kalite Güvencesi, ISO 9000 ve Toplam Kalite, 2. Baskı; Dünya Yayınevi, İstanbul,

KAVRAKOĞLU, İ. (1998), Kalite, Kalite Güvencesi ve ISO 9000, 3. B., Kalder Yayınları Rekabetçi Yönetim Dizisi No: 1, İstanbul,

MEB (1999). Müfredat Laboratuvar Okulları Modeli. II. Basım. Ankara: Milli eğitim Basımevi.

MEB (1999). Planlı Okul gelişim Modeli. Ankara: Milli eğitim Basımevi

MEB (2000).öğretmen Performans değerlendirme Modeli ve Sicil Raporları. Ankara.

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği (10/09/2013 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/27974_0.html- adresinden alındı).

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi (02/09/2013 tarihinde <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/54.html> - adresinden alındı).

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), “2012 tarihli Özel Öğretim Kurumları Standartlar Yönergesi” (06/12/2013 tarihinde http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/19034903_zelretmku-rumlaristandartlarynerges.pdf - adresinden alındı).

MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) İlköğretim Kurumları Standartları Uygulama Yönergesi, (30/11/2013 tarihinde http://mevzuat.meb.gov.tr/html/8080_8051.html- adresinden alındı).

Milli Eğitim Bakanlığı (2012), Özel Kalem Müdürlüğü 2012/20 Sayılı “12 Yıllık Zorunlu Eğitime Yönelik Uygulamalar” Genelgesi, 01.09.2012 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/mevzuat/liste.asp?ara=9&Submit=Listele> adresinden alınmıştır.

OPES, (Ohio Principal Evaluation System), (02/09/2013 tarihinde <http://education.ohio.gov/Administrators> adresinden alındı).

PALMER,,J. Margaret (1993), “Performans Değerlendirmeleri” Rota Yayınları, İstanbul.

Principal/Assistant Principal Evaluations Overview (10/09/2013 tarihinde <http://education.ohio.gov/Topics/Teaching/Educator-Evaluation-System/Ohio-Principal-Evaluation-System-OPES/Principal-FAQs-> adresinden alındı).

ŞİMŞEK, M. (2001), Toplam kalite yönetimi. İstanbul: Alfa Yayınları.

ŞİMŞEK, M., Nursoy, M.(2002), Toplam Kalite Yönetiminde Performans Ölçümü, Hayat Yayınları, İstanbul.

ŞİMŞEK, H. ve A. Yıldırım (2007)), Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon: İngiltere ve ABD Modelleri. Yükseköğretim Kurulu. (http://www.yok.gov.tr/egitim/orgretmen_egitiminde_kalite.htm. Ankara

UYSAAL, H. (1998), Toplam Kalite Yönetiminin İlköğretime Uygulanabilirliği, G. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara,

YÖK. (http://www.yok.gov.tr/egitim/orgretmen_egitiminde_kalite.htm. Ankara,15.02.2007.